

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2007. évi november hó 22. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A halálos közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány elbírálása során a Gyulai Városi Bíróság 4.B.253/2005/59. számú ítéletét és a Békés Megyei Bíróság 2.Bf.322/2006/6. számú végzését megváltoztatja; a terheltet a közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt emelt vád alól felmenti.

A pénzbüntetés és a bűnügyi költség címén befizetett összeget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni.

Ezen ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Gyulai Városi Bíróság a 2006. május 25-én hozott 4.B.253/2005/59. számú ítéletében a terhelt bűnösségét közúti baleset gondatlan okozásának vétségében állapította meg. Ezért őt 400 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. Egy napi tétel összegét 300 forintban állapította meg.

Az ítélet tényállása szerint a terhelt 2004. szeptember 7-én este $\frac{3}{4}$ 8 óra körül Orosháza lakott területén haladt személygépkocsijával. Már erős szürkület volt, a közvilágítás égett. A terhelt a Szent István úton haladt, amely 6 m szélességű, jó minőségű aszfalt burkolatú úttest, száraz felületű és útburkolati jelekkel ellátott volt. Tömpített világítást használt, sebessége mintegy 47-51 km/óra volt. Előtte - vele azonos irányban - haladt a sértett, egy erősen elhasználódott fekete, kopott festésű női kerékpáron, amin a világítás nem működött, csupán egy csaknem teljesen kifakult fényvisszaverő prizma volt rászerezve. Maga a sértett sötétkék ruhát viselt, kerékpárjával az út jobb széléhez tartva haladt. A terhelt nem látta őt. A Szent István út 98. számú épülethez érve mintegy 230 m távolságra a szemben lévő forgalmi sávban az útkanyarulatból előbukkanva azonban megpillantott egy közeledő gépkocsit, melynek vezetője távolsági fényszóró világítást használt. Ez a világítás megzavarta a terhelt látását, ezért ő felvillantotta saját távolsági fényszóróját, így kérve az ismeretlen járművezetőt, hogy világítását kapcsolja vissza. Saját távolsági fényszórójának felkapcsolásakor a terhelt hirtelen megpillantotta a saját sávjában előtte már féktávolságon belül haladó, s addig általa egyáltalán nem észlelt kivilágítatlan kerékpáros körvonalait, majd pillanatokon belül - a későbbi ütközési ponttól mintegy 35 m távolságban - már határozottan látta magát a kerékpárt és a rajta ülő sértettet. A terhelt sebességéhez képest a jármű 31-34 m féktávolsággal tudott volna vészfékezéssel megállni. A terhelt úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a rendelkezésére álló távolságon belül az ütközést vészfékezéssel sem tudja elkerülni, ezért a balesetet elkerülendő járművét hirtelen balra kormányozta. A szemből érkező személygépkocsi még olyan távolságban volt, amely lehetővé tette volna a kerékpáros megelőzését, ám a terhelt hirtelen elhatározásában megkezdett balra kormányozása során nem vett fel megfelelő oldaltávolságot a kerékpáros mellett, emiatt személygépkocsijának jobb oldali első sarokrészével a hátsó kerék területén neki ütközött a kerékpár bal oldalának. E hátsó kerék az úttest jobb oldali szélétől mintegy fél méter távolságban volt, vele a terhelt járműve közel párhuzamos helyzetben haladt.

Az ütközés következtében a sértett kerékpárjával a jobb oldali füves útpadkára hajtott, s ott elesett. A zuhanás következtében alkarján, orrán és testén zúzódásos sérüléseket szenvedett el, ezen kívül agyrázkódása keletkezett. Őt a kórházba szállították, ahonnan saját felelősségére - orvosi figyelmeztetés mellett - távozott. Otthon tartózkodása alatt félheveny keményburok alatti vérzése alakult ki. Ez állapotában változásokat okozott, így őt a kórházba viaszt szállították. Miután azonban olyan vérzékenységet előidéző gyógyszert szedett, amely műtét esetén komplikációkkal járt volna, a műtéti beavatkozást halasztani kellett. A sértett a koponyaműtét után elhunyt. Az orvosszakértői megállapítás szerint halálát az

erőszakos hatásra kialakult traumás félheveny keményburok alatti vérzés következményeként fellépő agyvizenyő és az ehhez társuló szövődmények idézték elő. A folyamatban oki szerepet játszott a sértettnél már korábban más betegségeire alkalmazott véralvadásgátló kezelés. A szakértői vélemény alapján az ítélet rögzíti, hogy a sértett halálához vezető fejsérülés kialakulhatott a közlekedési baleset során, azonban - otthoni magatartásának ismerete hiányában - kétséget kizáró módon ez nem volt bizonyítható. A bizonytalan eredet miatt kirekesztett halálos sérülést leszámítva - a sértett életben maradása esetén - a kiterjedt bőr alatti bevérzésekre és a jobb csípő tájon lévő észlelt tasakra tekintettel sérüléseinek gyógytartama kb. 3 hét lett volna.

Az ítélet tényállási részében rögzíti, hogy a baleset a terhelt részéről elkerülhető lett volna, ha a szemből érkező jármű fényszórójának vakító hatása miatt sebességét csökkenti és abban a pillanatban, amikor a kivilágítatlan kerékpáros objektíve észlelhetővé vált, biztonságos oldaltávolság felvételével megkezdte volna a kerékpáros előzését. Ha a sebességét 40-42 km/óra tempóra csökkentette volna, járműve vészfékezéssel is megállítható lett volna. Ezt megelőzően azonban késedelem nélkül alkalmazott vészfékezéssel a sértett észlelésének pillanatától, tehát mintegy 35 m távolságból még azonos sebesség mellett is megállítható lett volna a jármű. E lehetőségek részletezése után azonban az ítélet végül is azt rögzíti, hogy a vészfékezést semmi nem indokolta, hiszen a kerékpáros biztonságos előzésének feltételei adottak voltak.

Rögzíti az ítélet a sértett balesetben való közrehatását is; eszerint nem következett volna be az ütközés akkor sem, ha a sértett a KRESZ 44. § (1) bekezdés és 54. § (6) bekezdésében foglalt kötelezettségeknek megfelelően szabályosan kivilágított kerékpárral vesz részt a közúti forgalomban. Ebben az esetben ugyanis a terheltnek elegendő idő állt volna rendelkezésére ahhoz, hogy a sértettet megfelelő távolságból észlelve biztonságos oldaltávolság tartásával előzzön és - az ítélet szóhasználata szerint - "nem pánikreakció formájában kellett volna cselekednie".

Az elsőfokú ítélet elsődlegesen a KRESZ 3. § (1) bekezdés c/ pontjában foglalt rendelkezés megsértését róta fel a terheltnek. Eszerint "aki a közúti közlekedésben részt vesz, köteles úgy közlekedni, hogy a személy- és vagyonbiztonságot ne veszélyeztesse, másokat a közlekedésben indokolatlanul ne akadályozzon, és ne zavarjon". Az ítélet jogi indokolása szerint a terhelt e szabályt szegte meg, amikor sebességét "nem akarta a kerékpár sebességére lecsökkenteni, hanem el akart haladni a kerékpáros mellett" (elsőfokú ítélet 10. oldal első bekezdés). Az általa választott megoldást - a kerékpáros megelőzését - azonban a KRESZ 34. § (1)

bekezdés d/ pontjának megszegésével hajtotta végre, mert semmiféle oldaltávolságot nem tartott (lásd elsőfokú ítélet ugyanitt).

A másodfokon eljáró Békés Megyei Bíróság a 2006. november 20-án hozott jogerős 2.Bf.322/2006/6. számú végzésében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az ítéleti tényállást csupán a terhelt személyi körülményeinek pontosításával egészítette ki. Jogi indokolásában az elsőfokú ítélet okfejtésével egyezően rögzítette, hogy a balesetet a terhelt közlekedési szabályszegése okozta, hiszen az a sértett szabályszegő magatartása ellenére elmaradhatott volna, ha a terhelt nem szegi meg a KRESZ 3. § /1/ bekezdésének c/ pontjában foglalt rendelkezést.

II. A jogerős bírói határozat ellen a terhelt meghatalmazott védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. A tényállás egyes megállapításainak megalapozatlanságát is vitatta, lényegében azonban a terhelt bűnösségére vont következtetés téves voltát kifogásolta. Az ennek okaként megjelölt anyagi jogszabálysértés kiküszöbölésével a terhelt felmentését indítványozta.

A védő okfejtése szerint a terhelt a baleset közvetlen előzményei során kialakult közlekedési helyzetben szabályos előzésre fel sem készülhetett, ezért magatartását sem az előzés szabályai szerint kell értékelni. Cselekvése kizárólag a baleset elhárítása körében értékelhető. Ezt figyelembe véve irreleváns a jogerős ítéletben az előzés szabályait érintő jogi okfejtés, amely szerint az eljáró bíróságok az oldaltávolság be nem tartását rótták fel a terheltnek. A védő álláspontja szerint a baleset elkerülhetetlen volt, a terhelt a sértett által előidézett kényszerhelyzetben próbált olyan közlekedési megoldást találni, amellyel az ütközést elháríthatja. A védő több legfelsőbb bírósági döntésre hivatkozva hangsúlyozta, hogy a közlekedés más szereplője által előidézett veszély súlyos következményeinek célszerűtlen magatartással történő elhárítása - az állandó bírói gyakorlat szerint - még negligencia formájában sem róható fel.

Mindezekon túl sérelmezte a felülvizsgálati indítvány annak megállapítását is, hogy a sértett életben maradása esetére sérüléseinek gyógytartamát az ítélet kb. 3 hétben rögzítette. A védő vélekedése szerint az a sérülés (a sértett csípőjén észlelt sérüléssel telt), amely ezt a gyógytartamot indokolta volna, a sértett legelső ambuláns ellátása során nem volt észlelhető, így nem bizonyítható, hogy ez a baleset következtében keletkezett.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1286/2007/1. számú átiratának érvelése szerint azok a jogkövetkeztetések, amelyek alapján a védő a terhelt bűnösségének megállapítását sérelmezve felmentését indítványozta, a védő által feltételezett tényekre épülnek és nincsenek összhangban az ítéleti tényállással. Ez utóbbi szerint ugyanis a baleset a

terhelt részéről elkerülhető lett volna, ha a kivilágítatlan kerékpáros észlelhetővé válásakor a szabályos és biztonságos előzésbe kezd, melyet a szemből érkező gépkocsi nem gátolt. A Legfőbb Ügyészség szerint nincs jelentősége annak az ítéleti okfejtésnek, amely szerint a terhelt vészfékezéssel is háríthatta volna az ütközést, hiszen a vészfékezést az adott közlekedési szituáció nem indokolta, a kerékpáros biztonságosan megelőzhető volt.

A tényállás védői támadása okából a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítvány elutasítását indítványozta.

A védő a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételeiben anyagi jogi érveit hangsúlyozva kifejtette, hogy felülvizsgálati indítványát lényegében az ítéleti ténymegállapítások értékelésére alapította, bár kifogásolta azok bizonytalanságát és feltételezéseken alapuló ténybeli következtetéseit is.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálatot a Be.416.§ (1) bekezdés a/ pontjában foglalt okból végezte el: a védői érvek alapvetően a terhelt bűnösségére vont következtetést megalapozó anyagi jogi tévedést támadták. E körbe tartozik ugyanis a terhelt baleset előtt és alatt tanúsított közlekedési magatartásának megítélése, ennek kapcsán elsődlegesen annak jogilag megalapozott megállapítása, hogy a kerékpárossal történt ütközést eredményező közlekedési helyzet előidézésében ki és milyen közlekedési szabályszegéssel hatott közre. Ehhez képest a Legfelsőbb Bíróság – a Be.423.§ (1) bekezdésében írtaknak megfelelően – nem vonta vizsgálódása körébe a védőnek az ítéleti tényállás egyes megállapításait sérelmező érveit (lásd gyógytartamot megalapozó sérülések vitatása), minthogy ezek a felülvizsgálat eljárásjogi keretein kívül esnek.

A terhelt balesetet előidéző közlekedési magatartásának megítélését a Legfelsőbb Bíróság nem az ítéletek által felhívott KRESZ 3. § (1) bekezdés c/ pontjában foglalt általános közlekedésjogi előírásra alapozta. A bírói gyakorlat hosszú idő óta egységes annak megítélésében, hogy e norma a különböző okokból bekövetkező konkrét közlekedési normaszegések pontos felderítését és megjelölését nem helyettesítheti, megszegésére – éppen rendkívül általános tartalma miatt – a büntetőjogi felelősség megállapítása nem alapozható. A KRESZ 3. § (1) bekezdésének c/ pontjában rögzített szabály "a közlekedésben résztvevőkre vonatkozó – a személy- és vagyonbiztonság megóvását célzó – általános rendelkezések egyike, nem konkrét és ezért önmagában értelmezhető magatartást előíró norma, hanem a közúti közlekedésben általánosan követendő elv" (BH 2004. 173. számú jogeset).

Az eljárás tárgyát képező közlekedési bűncselekmény tényállása szerint a terhelt az esti szürkületben féloldalas közvilágítással ellátott útvonalon a sebességkorlátozást betartva haladt, amikor az úttest másik sávjában felbukkanó autó fényszórója látását megzavarta. Saját lámpájának felvillantásával kívánt jelezni a szembejövő jármű vezetőjének, amikor – e villantás fényénél – váratlanul megpillantotta az előtte sötét ruhában, sötét kerékpáron kivilágítatlanul haladó és már féktávolságon belül lévő kerékpárost, aki a KRESZ már idézett előírásainak megszegésével 30 métert is meghaladó távolságból is csaknem láthatatlanul haladt az úton. Ebben a pillanatban tehát a kerékpáros közlekedési szabályszegése miatt olyan balesetveszély alakult ki, amelyben elsősorban a sértett kerékpáros, másodsorban azonban természetesen a terhelt is veszélyhelyzetbe került. A veszélyhelyzet kialakításában a terheltnek semmiféle közlekedési szabályszegése nem hatott közre, a kialakult veszélyhelyzetben tanúsított magatartását pedig a baleset elhárítása érdekében kifejtett cselekedetekként kell értékelni.

Állandónak tekinthető a kialakult bírói gyakorlat abban a kérdésben is, hogy a más által előidézett közlekedési veszélyhelyzetben az, aki a következmények elhárítása érdekében kényszerűen cselekszik, az elhárítás körében választott megoldás célszerűtlensége, sikertelensége miatt büntetőjogi felelősséggel nem tartozik. "Következetes a bírói gyakorlat abban, hogy a szabályszerűen közlekedő, ám más hibájából veszélyhelyzet elhárítására kényszerülő gépkocsivezető büntetőjogi felelősségét a baleset elhárítása érdekében szükséges intenzív elhárítás elmulasztása alapozza meg, az elhárítás célszerűtlen vezetéstechnikai megoldása azonban a büntetőjogi felelősség körén kívül esik. A szabályos közlekedés viszonyai között hirtelen változó helyzetben, az elkövetőn kívül álló okból, másodpercek vagy azok tört része alatt egy dinamikus forgalmi helyzet valamennyi releváns tényezőjének megítélésében az elkövető mindent mérlegelő körülményekről gondossága – reálisan – nem kérhető számon. Ha tehát a terhelt ilyen helyzetben nem a legcélravezetőbb megoldást választotta, ám a baleset elhárítását a maga választotta módon késedelem nélkül megkezdte, – a bekövetkezett balesetért való felelőssége nem állapítható meg" (lásd pl. BH 2004. 173., továbbá BH 1981. 488., BH 1996. 459., BH 1996. 408. számú jogesetek indokolásában kifejtett jogi álláspontokat).

Mindezt tekintetbe véve a terhelt vád tárgyává tett cselekvésének közlekedésjogi megítélése körében elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy a kialakult veszélyhelyzetért nem ő, hanem a közlekedés más résztvevője, a kerékpáros volt felelős. A veszélyhelyzet elhárítása érdekében a terheltnek természetesen cselekednie kellett, s ha nem cselekedett volna, mulasztása miatt büntetőjogi felelősségének megállapíthatósága merülne fel. Az a

magatartása azonban, amellyel a veszélyhelyzetet (akár eredménytelenül, célszerűtlenül megválasztott módon) háritani akarta, kívül esik a büntetőjogi felelősség körén. Ehhez képest az ügyben eljáró bíróságok a kerékpáros sértett okozta balesetveszélyes helyzet folytán feleslegesen elemezték és vetették össze a terhelt lehetséges háritó cselekvéseinek esélyeit, így szükségtelenül vizsgálták az esetleges sebességcsökkentés, vészfékezés, előzés eredményes kivitelezésének lehetőségeit is. (A vészfékezés büntetőjogi megítéléséről lásd BH 2007. 74. jogeset.)

Szükségtelen, egyben téves is volt a terhelt elhárító magatartásának az előzés szabályai szerint történő értékelése is.

A KRESZ 34. § (1) bekezdésének a) - e) pontjai sorolják fel az előzés együttes feltételeit. Ezeket az előzés elhatározása során, annak megkezdése előtt számba kell venni. Vizsgálni kell természetesen a KRESZ 34. § (8) bekezdés a), b), c) pontjaiban felsorolt előzési tilalmakat is. Mindebből megállapíthatóan a terheltnek - cselekvése előtt - a kerékpáros előzése érdekében fel kellett volna mérnie a szembeforgalom esetleges megzavarásának lehetőségét, azt, hogy más jármű nem kezdett-e előzésbe, nem adott-e előzésre utaló jelzést, betartható-e a biztonságos oldaltávolság előzés közben, biztosított-e a megelőzendő jármű elé történő visszatérés lehetősége. Mindezekre azonban a terhelt által háritott veszélyhelyzetben - amikor az elsőfokú ítélet megfogalmazása szerint is "pánikreakcióban" cselekedett - természetesen nem volt lehetősége. Magatartása, melynek során "balra kormányozva próbált elhaladni a kerékpáros mellett" (elsőfokú ítélet 4. oldal 1. bekezdés), azonban nem is a kerékpáros megelőzésére, hanem az azonnali ütközés elkerülésére irányult. Erre figyelemmel téves, és az anyagi jog előírásaival ellentétes volt e helyzetnek a KRESZ előzési szabályai szerint történő megítélése, ebből adódóan a terheltnek a Btk.187.§ (1) bekezdésébe ütköző közúti baleset gondatlan okozásában való bűnösségére levont következtetés is.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a felülvizsgálati indítvánnyal támadott első- és másodfokú ítéletet a Be.428.§ (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a terheltet az ellene a Btk.187.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b/ pontja szerint minősülő halálos közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt emelt vád alól a Be.331. § (1) bekezdése alapján bűncselekmény hiányában felmentette.

A Be.585. § (1) bekezdése alapján rendelkezett arról, hogy a terhelt által a pénzbüntetés és a bűnügyi költség címén befizetett összeg, valamint annak a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor törvényes kamata visszatérítendő.

Budapest, 2007. november 22.

*Dr. Szabó Győző s.k. a tanács elnöke, Dr. Schäfer Annamária s.k.
előadó bíró, Dr. Csere Katalin s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
Oné*